

NIEDZIELA W RODZINIE

Problem rodziny znajduje się w centrum zainteresowań Kościoła naszych czasów. Wskazują na to dokumenty Soboru Watykańskiego II¹, uchwały synodów diecezjalnych², listy pasterskie biskupów³ i wypowiedzi papieskie⁴. Warto tu przytoczyć fragment przemówienia Papieża Pawła VI do biskupów austriackich w czasie audiencji w Castel Gandolfo dnia 13 września 1977 r. Ojciec św. powiedział wtedy: „Cieszymy się bardzo, że zgodnie z postanowieniem Waszej Konferencji Biskupiej otaczacie szczególną troską i uwagę rodzinę, i że pragniecie nawet obchodzić własny „Rok Rodziny”. Troska o małżeństwo i rodzinę jest dzisiaj jednym z najważniejszych zadań wszelkiej pracy duszpasterskiej, o ile ona ma być bliska życiu i odpowiadać potrzebom czasu. Rodzina jest bowiem główną komórką nie tylko w społeczności ludzkiej, lecz także w Kościele... Od zdrowej i solidnej rodziny, która jest źródłem całego życia religijnego człowieka, oczekuje się wszędzie skutecznych impulsów do odnowy i ożywienia wspólnot parafialnych, diecezjalnych, a nawet całego Kościoła”⁵. Episkopat austriacki na konferencji, która odbyła się dnia 14 marca 1978 r. we Wiedniu zaproponował, aby tematem studiów i dyskusji na Synodzie Biskupów w roku 1980 było zagadnienie małżeństwa i rodziny⁶.

Jednym z ważnych zagadnień życia rodzinnego jest święcenie niedziel w rodzinie. Słusznie więc omawiamy je na sympozjum poświęconym niedzieli. Zajęcie się tym zagadnieniem postulują publikacje poświęcone niedzieli⁷, zajmują się tą sprawą opracowania dotyczące rodziny⁸.

¹ Por. Konstytucja dogmatyczna o Kościele 11; Dekret o wychowaniu chrześcijańskim 3; Dekret o apostołstwie świeckich 11; Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym 47—52.

² Np. *Trzeci Synod Archidiecezji Warszawskiej* 1974, Warszawa 1975, 182—189; *Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim. Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej*, Katowice—Rzym 1976, 149—172 *passim*.

³ Por. *Listy pasterskie Episkopatu Polski* (1945—1974), Paryż 1975, 157—161, 374—380, 549—553, 572—575, 681—684, 725—727, 769—772. — List pasterski ks. kard. Königa o rodzinie na Wielki Post 1977, w: *Pfarre St. Gertrud Wien XVIII. Das Pfarrleben* (13. 3. 77 — 8. 5. 77).

⁴ Paweł VI, *Trwajcie mocni w wierze*, II, Kraków 1974, 521—532.

⁵ *Familie — lebendige Zelle für Kirche und Gesellschaft*, „Wiener Diözesanblatt” 115 (1977) 121n.

⁶ „Gość Niedzielny” 55 (1978) nr 15, s. 2.

⁷ Por. Ks. H. Sobeczko, *Nowe akcenty święcenia niedziel w teologii*, w: „*Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego*” 5 (1976) 145.

⁸ Por. Seria „*Die Hauskirche*”, Leipzig 1961—1971, zwłaszcza tomik 3, 5 i 14.

Przyjrzyjmy się najpierw temu, czym jest niedziela dla rodziny, następnie podamy kilka propozycji chrześcijańskiego ukształtowania Dnia Pańskiego, z kolei zwrócimy uwagę na zagrożenia Dnia świętego w rodzinie, a na koniec przedstawimy kilka postulatów związanych z omawianym zagadnieniem niedzieli w rodzinie.

I. CZYM JEST NIEDZIELA DLA RODZINY?

Wśród różnych określeń niedzieli znajdujemy także zadanie: „Niedziela jest dniem rodziny”. Zdanie to czasem zostaje wyrażone w formie postulatu: „Niedziela powinna być dniem rodziny, ponieważ jest dniem miłości Bożej”⁹. Rodziny chrześcijańskie określają także Dzień Pański tymi słowami: „Niedziela jest Boża i nasza”¹⁰.

Właściwe zaznaczenie niedzieli dla rodziny ujmijemy wtedy, gdy popatrzymy na Dzień Pański w rodzinie przez pryzmat nauki o rodzinie jako Kościele domowym. Już przed Soborem Watykańskim Drugim w sformułowaniach autorów chrześcijańskich powtarzały się następujące określenia rodziny: „komórka Kościoła”, „mały Kościół”, „początek Kościoła”, „Kościół w miniaturze”, „Kościół domowy”¹¹. Sobór Watykański II podkreśla zwłaszcza to ostatnie określenie. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele* mówiąc o rodzinie stwierdza, że „w tym domowym niejako Kościele rodzice przy pomocy słowa i przykładu winni być dla dzieci swoich pierwszymi zwiastunami wiary i pielęgnować właściwe każdemu z nich powołanie” (n. 11). Natomiast *Dekret o apostołstwie świeckich* uczy: „Rodzina, jako taka, otrzymała od Boga posłannictwo, by stać się pierwszą i żywotną komórką społeczeństwa. Wypełni ona to posłannictwo, jeżeli przez wzajemną miłość swych członków i przez modlitwę wspólnie zanoszoną do Boga okaże się niejako domowym sanktuarium Kościoła; jeżeli cała rodzina włączy się w kult liturgiczny; jeżeli wreszcie rodzina świadczycy będzie czynne miłosierdzie i popierać sprawiedliwość oraz inne dobre uczynki „służące wszystkim braciom znajdującym się w potrzebie” (n. 11).

Rodzice zawsze winni być dla swych dzieci zwiastunami wiary, zawsze członkowie rodziny mają sobie okazywać miłość wzajemną, często winni się wspólnie modlić i włączać w kult liturgiczny, zawsze winni czynić dobrze. Nie we wszystkich rodzinach uda się cały ten program zrealizować w ciągu całego tygodnia. Niedziela winna być ukoronowaniem, szczytem wysiłków całego tygodnia. Niedziela w ro-

⁹ *Kościół w świetle Soboru*. Praca zbiorowa, Poznań 1968, 109.

¹⁰ To zdanie powtarzał wielotysięczny tłum mężczyzn i młodzieńców w czasie pielgrzymki w Piekarach Śląskich w niedzielę, dnia 28 maja 1978 r.

¹¹ Por. Ks. St. Styrna, „*Ecclesia domestica — Kościół domowy*”, „Homo Dei” 34 (1965) 220—224.

dzinie winna być dniem ożywienia wiary wszystkich członków, dniem miłości, dniem wspólnej modlitwy, dniem uczestniczenia wszystkich członków rodziny w Eucharystii, dniem dobrych czynów. W ten sposób niedziela, która jest dniem Kościoła, stanie się także dniem Kościoła domowego.

Zmieniają się warunki życiowe rodzin, zmienia się sposób świętowania, niedziela jednak pozostała dniem gromadzenia się wszystkich członków rodziny. Często jest to jedyny dzień w tygodniu, kiedy wszyscy członkowie rodziny mogą się razem spotykać. Dzieci cieszą się, że rodzice będą mieli dla nich więcej czasu. Wszyscy członkowie rodziny marzą o niedzielnym odprężeniu i odpoczynku. Dla chrześcijańskiej rodziny niedziela jest jednak czymś więcej niż dniem radości, odprężenia i wypoczynku. Jest ona przede wszystkim Dniem Pańskim, dniem, w którym trzeba ożywić kontakt z Panem Bogiem i wewnętrznie się wzmocnić¹².

Doświadczenie uczy, że tam gdzie zanika święcenie niedzieli, zanika także zmysł Kościoła i zmysł wiary.

Jeden z autorów tak określa znaczenie niedzieli dla życia chrześcijańskiego: „Życie w Chrystusie potrzebuje jak każde życie odnowienia i pożywienia, potrzebuje punktów oparcia i źródeł, podobnie jak linia wysokiego napięcia potrzebuje masztów, które dźwigają i utrzymują w górze drut, przez który przepływa prąd; w końcu chodzi o przepływ prądu, a jednak maszty są konieczne. W podobny sposób niedziele są punktami oparcia chrześcijańskiej egzystencji” (Theo Gunkel)¹³. W podobny sposób moglibyśmy określić znaczenie niedzieli dla rodziny.

II. CHRZEŚCIJAŃSKIE UKSZTAŁTOWANIE DNIA PAŃSKIEGO W RODZINIE

Należyte przeżycie niedzieli w rodzinie wymaga przygotowania zewnętrznego i wewnętrznego. Przed niedzielą członkowie rodziny robią porządki, sprzątają, przygotowują świąteczne ubiory, przyrządzają niedzielne potrawy. Do tych zewnętrznych przygotowań należy dołączyć wewnętrzne, duchowe przygotowanie do niedzieli. Wskazaniem jest, by w sobotę wieczorem rodzina wspólnie się pomodliła odmawiając np. modlitwę różańcową. Dobrze byłoby, gdyby członkowie rodziny zapoznali się już w sobotę wieczorem z czytaniem liturgii niedzielnej.

Centrum chrześcijańskiej niedzieli w rodzinie jest udział w Eucharystii. Eucharystyczna Uczta winna skupić wszystkich członków rodziny. Dzieci wraz z rodzicami, małżonkowie razem powinni uczestni-

¹² H. A. Egenolf, H. Donat, L. Schlink, J. Kendzia, *Feiertage in der Familie* (Die Hauskirche 14), Leipzig 1971, 26.

¹³ Tamże, 28.

czyć we Mszy św. Punktem docelowym wysiłków pastoralnych winna być „Msza św. rodzinna”¹⁴. Uczestnicząc w Wielkiej Tajemnicy Wiary członkowie rodziny pogłębiają swoją wiarę, umacniają się w miłości Boga i bliźniego, modlą się wraz z całym Kościołem.

Udział w Eucharystii musi znaleźć swe dopełnienie w domu rodzinnym. Tu w rodzinnym kręgu ma się dokonywać pogłębianie wiary i miłości.

Trzeba, by w Dzień Pański rodzina karmiła się obficie Słowem Bożym. *Katechizm religii katolickiej*, wydany w ubiegłym roku, ukazuje wiele scen z życia rodzinnego. Znajdujemy tam także zdjęcie rodziny skupionej przy egzemplarzu Pisma Św. Rodzice z czwórką dzieci czytają Słowo Boże przy rodzinnym stole¹⁵. W ciągu tygodnia trudno znaleźć na to czas. W niedzielę z pewnością łatwiej będzie zrealizować wspólne czytanie Pisma Św. przez rodzinę.

Słuchanie Słowa Bożego w rodzinie winno się łączyć z odpowiedzią daną Bogu przez całą rodzinę we wspólnej modlitwie rodzinnej. Czytanie Pisma Św. można łączyć z rozważaniem tajemnic różańca. Do tej modlitwy zachęca Papież Paweł VI wszystkich katolików w Adhortacji Apostolskiej *Marialis cultus*¹⁶. Papież zachęca także do odmawiania modlitwy „Anioł Pański”¹⁷. W Tyrolu rodziny góralskie odmawiają wspólnie w niedzielne południe tę modlitwę. Czynią to przed lub po niedzielnym posiłku. Warto zachęcać i nasze rodziny do wspólnego odmawiania tej modlitwy w niedzielę.

Pogłębienie wiary może się dokonywać przez lekturę czasopism i książek religijnych. Do wielu rodzin trafia „Gość Niedzielny”, „Przewodnik Katolicki” czy „Tygodnik Powszechny”. Czasem czyta się niektóre artykuły głośno dla wszystkich członków rodziny. Częściej czytają członkowie rodziny indywidualnie. O „Gościu Niedzielnym” tak kiedyś ktoś napisał: „Teraz, gdy nie zawsze rodzinka może się w jednakowym czasie zebrać przy niedzielnym stole, matka upomina dorosłe dzieci: „Nie macie co robić? — A „Gość” przeczytaliście?”. Chyba można powiedzieć bez patosu, że to skromne katolickie piśmiśko przyłgnęło do wielu rodzin jako prawdziwy miły gość, bez którego trudno byłoby się obejść. Z „Gościem” niedziela bardziej staje się niedzielą”¹⁸. Także przez lekturę innych czasopism religijnych, które często zawierają myśli na temat liturgii niedzielnej, a także teksty czytań mszalnych, łatwiej po chrześcijańsku przeżyć Dzień Pański.

Radio Watykańskie nadaje w niedzielne wieczory audycje zatytułowane: „Niedzielne spotkanie ze Słowem Bożym”. Audycje te są

¹⁴ Por. Ks. F. Blachnicki, *Pastoralne założenia Dyrektorium a nasze możliwości*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 30 (1977) 147.

¹⁵ *Katechizm religii katolickiej*. W Chrystusie jesteśmy ludem Bożym, Paryż 1977, 21.

¹⁶ Zob. *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, VII, z. 1, s. 151nn.

¹⁷ Tamże, s. 149nn.

¹⁸ R. Waldera, „Gość” to był gość, „Gość Niedzielny” 42 (1973) 407.

emitowane o godz. 20.15 (w czasie letnim 21.15) w paśmie 196, 49, 41 i 31 m. Wspólne czy indywidualne słuchanie tych audycji przez członków rodzin katolickich może być okazją do pogłębienia wiary.

Samo czytanie Pisma Św. względnie innej lektury religijnej albo słuchanie audycji religijnych w radio nie wystarczą. Potrzebne są także rozmowy na tematy religijne. W niedziele trzeba znaleźć czas na to, by w gronie rodzinnym porozmawiać o Bogu, o życiu Kościoła i życiu chrześcijańskim. Rozmowy te są niesłychanie ważne. Ojciec św. Paweł VI przypomniał w Adhortacji Apostolskiej *Evangelii nuntiandi*, że rodzina jest jednym z nosicieli ewangelizacji. „Rodzinę, podobnie jak Kościół, należy uważać za pole, na które przenosi się Ewangelię i z którego ona się rozkrzewia. Dlatego w łonie rodziny świadomej tego zadania, wszyscy członkowie jej ewangelizują, a także podlegają ewangelizacji. Rodzice nie tylko dzielą się z dziećmi Ewangelią, ale mogą od nich odebrać tę Ewangelię wyrażoną głęboko życiem”¹⁹. Rozmowy na tematy religijne to jedna z form ewangelizacji w ramach rodziny i przez rodzinę. Okazji do tych rozmów może być wiele. Można do tego wykorzystać pory posiłków. W czasie śniadania czy obiadu można np. porozmawiać na temat usłyszonej w kościele homilii i rozważyć, jak słowo usłyszane wprowadzić w czyn²⁰. Inną okazją do rozmów na tematy religijne mogą być niedzielne spacery rodziców z dziećmi. W parku, w lesie czy na polu można mówić o śladach Boga w przyrodzie. Na cmentarzu tematem rozmowy może być życie wieczne, śmierć, zmartwychwstanie²¹.

Niedziela ma nie tylko umocnić wiarę członków rodziny, ma ona także pogłębić ich miłość. Miłość przeżyta w niedzielę w rodzinie winna promieniować na całe otoczenie rodziny.

Najpierw sama rodzina musi mocniej przeżyć łączące ją więzy. Kardynał F. König w liście pasterskim na temat rodziny podkreślił: „Być rodziną znaczy: mieć czas jeden dla drugiego a to oznacza konkretnie: wspólnie z dziećmi się bawić, wspólnie obchodzić święta, wspólnie rozmawiać, wspólnie spożywać posiłki, wspólnie się modlić. To są zasadnicze punkty ciężkości, z których rodzina żyje. Musicie się bawić z Waszymi dziećmi, gdyż dla dzieci zabawa jest tym, czym praca dla dorosłych. Tylko w zabawie z Wami może się dziecko rozwijać, może się od Was uczyć i Was poznać. To samo dotyczy obchodu świąt w rodzinie... Trzeba razem usiąść, opowiadać i słuchać, śmiać się i być wdzięcznym, że jesteście razem i że możecie ze sobą rozmawiać. Kiedy małżonkowie nie rozmawiają ze sobą, kiedy dzieci nie umieją rozmawiać ze swymi rodzicami, wtedy przychodzi mróz na rodzinę. Kto nie rozmawia ze swymi dziećmi, jak długo są one dziećmi, z tym także dzieci nie będą rozmawiać, gdy będą dorosłe. Rozma-

¹⁹ Zob. *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, VIII, z. 1, s. 213n (n. 71).

²⁰ H. Donat, *Häusliche Christenlehre. Eltern sprechen mit ihren Kindern* (Die Hauskirche 5), Leipzig 1963, 24.

²¹ Tamże 40.

wiać ze sobą oznacza: Słuchać drugiego, jakie ma troski, co go cieszy i czego się lęka”²². Wszystkie te postulaty można zrealizować w niedzielę, która jest dniem miłości.

W niedzielę, która jest dniem radości, rodzina winna dać temu wyraz przez wspólny śpiew. Bardzo często słucha się muzyki, ogląda programy telewizyjne — w sposób bierny korzysta się z rozrywki. Są rodziny, które potrafią wyłączyć radio i telewizor, by wspólnie pośpiewać. Takich rodzin jest w naszym kraju niewiele.

Są rodziny, których członkowie przebywają poza domem. Piszą oni do siebie listy. Człowiek zagoniony pracą nie zawsze może w ciągu tygodnia napisać list czy odpowiedzieć na otrzymany list. W niedzielę łatwiej wykroić trochę czasu, by dać wyraz swej miłości przez napisanie listu.

Niedziela jest także dniem odwiedzin chorych. Rodziny spotykają się przy łóżku chorego w szpitalu lub domu. Rozmawiają ze sobą, świadczą miłość.

W niedzielę więcej niż w ciągu tygodnia zapełniają się cmentarze. W tym dniu zostaje podkreślona więź z tymi, którzy „odeszli przed nami ze znakiem wiary i śpią w pokoju”. Modlitwa nad grobem ojca, matki, brata czy siostry to także wyraz miłości i jedności.

Z pewnością można by jeszcze nie jedno dodać odnośnie do chrześcijańskiego ukształtowania niedzieli. Zakończmy te rozważania przypomnieniem, że chrześcijańska rodzina bierze udział nie tylko w niedzielnej Eucharystii, lecz także w modlitwie wieczornej Kościoła — w niesporach, względnie w innych nabożeństwach.

Konkretny kształt niedzieli w rodzinie będzie zależał od wielu czynników, będzie on także nabierał szczególnego zabarwienia w zależności, od okresu roku liturgicznego. Zawsze jednak świąteczny charakter tego dnia winien być dostrzegalny, słyszalny, namacalny^{22a}. Dlatego trzeba pielęgnować tradycje związane z obchodem niedzieli w rodzinie. W niektórych rodzinach śpiewa się np. „Gorzkie żale” czy Godzinki.

III. ZAGROŻENIE DNIA ŚWIĘTEGO W RODZINIE

Wymieńmy kilka spraw, które nie pozwalają po Bożemu przeżyć niedzieli w rodzinie.

Na pierwszym miejscu trzeba wyliczyć nadużycie alkoholu. W niektórych środowiskach spotkania niedzielne w gronie rodzinnym zakrapiane są mocno alkoholem. Jadąc wieczorem autobusem lub pociągiem można oglądać smutne żniwo niedzielnych odwiedzin. Ro-

²² Pfarre St. Gertrud Wien XVIII. Das Pfarrleben (17. 4. 1977).

^{22a} Por. H. A. Egenolf, H. Donat, L. Schlink, J. Kendzia, *Feiertage in der Familie*, dz. cyt. 12: „Das Fest soll sichtbar, hörbar, riechbar, schmeckbar und greifbar sein” (Hornauer).

dzina Bogiem silna nie będzie szukała namiastek radości w upojeniu alkoholowym. Rodzina taka radować się będzie Bogiem. I Synod Katowicki w jednym z zaleceń uczy: „Należy dążyć do wypracowania chrześcijańskiej postawy wobec pracy i odpoczynku, między innymi wykluczając nadużywanie alkoholu w dniu świętym”²³.

Drugim wrogiem chrześcijańskiego przeżywania niedzieli w rodzinie może być telewizor. Nieraz członkowie rodziny bezkrytycznie godzinami wpatrzeni są w srebrny ekran. Ktoś powiedział, że telewizor rozbija życia rodzinne, bo zamiast kręgu rodzinnego, tworzy półkole niezdolne do rozmowy, do wymiany doświadczeń. W trosce o należyte przeżywanie niedzieli trzeba wychowywać rodziny do właściwego korzystania z tego środka masowego przekazu. Rodzina musi umieć od czasu do czasu wyłączyć aparat telewizyjny, by porozmawiać na temat oglądanej audycji.

Nie można dobrze przeżyć niedzieli w rodzinie, kiedy rodzina jest w niedzielę zdekompletowana. Żony pragną mieć swych mężów w niedzielę w domu, podobnie dzieci chcą przeżyć Dzień Pański w pełnym kręgu rodzinnym. Praca zawodowa w niedzielę jest więc kolejnym zagrożeniem dobrego przeżycia niedzieli w rodzinie.

Nieobecność członków rodziny przy niedzielnym, rodzinnym stole może być także spowodowana wyjazdem na wycieczkę. Wskazaniem jest, by na niedzielne wycieczki wybierała się cała rodzina. Zawsze jednak jej członkowie winni pamiętać, że nie ma chrześcijańskiej niedzieli bez udziału w Eucharystii.

IV. POSTULATY

Wiele rodzin jest bezradnych, gdy chodzi o ukształtowanie niedzieli. Trzeba tym rodzinom pomóc. Sprawę tę należałoby poruszać w homiliach, na katechizacji, na spotkaniach z rodzicami dzieci uczęszczających na katechizację. Temat: „Niedziela i święta w rodzinie” powinien być poruszony w ramach przygotowania do małżeństwa.

Należałoby także pomyśleć o innych pomocach dla rodzin, aby mogły one lepiej przeżywać niedziele. Pastoralisci z NRD wydali już trzynaście tomików serii „Die Hauskirche”²⁴. Tomiki te zawierają

²³ *Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim*, dz. cyt. 58n.

²⁴ Oto tytuły poszczególnych tomików tej serii:

1. R. Bernhardt, *Heilige Bürgerschaft*. Vom Patenamnt der Kirche.
2. G. Wittig, *Abendpsalter der Familie*. Für das tägliche gemeinsame Gebet.
3. E. Bögner, *Heiliges Jahr daheim*. Häusliches Brauchtum im Kirchenjahr.
4. G. Ludwig-Grohs, *Unsere Festtage*.
5. H. Donat, *Häusliche Christenlehre*. Eltern sprechen mit ihren Kindern.
6. W. Kaliner, *Sein Wort an uns*. Die Heilige Schrift in der Familie.
7. H. Kropp, *Geleit in die Ferne*. Briefe von daheim.

pomoce dla przeżycia na łonie rodziny różnych świąt i uroczystości kościelnych i rodzinnych. Są tam opowiadania, wskazania, wiersze, pieśni, zdjęcia itd. Czy w Polsce nie mogłoby się podobne opracowanie ukazać, opracowanie uwzględniające nasze rodzime tradycje?

Sprawę przeżywania niedzieli w rodzinie należałoby także poruszać na łamach czasopism katolickich, przedstawiając różne modele ukształtowania niedzieli w rodzinie.

Jeżeli rodzina ma czynnie, świadomie i owocnie uczestniczyć w Eucharystii niedzielnej, trzeba jej w tym pomóc przez opracowanie Mszału niedzielnego dla rodzin.

Wprowadzenie ogólne do Liturgii Godzin wyraża życzenie: „Wypada wreszcie, by rodzina — stanowiąca jakby domowe sanktuarium Kościoła — nie tylko zanosiła wspólne błagania do Boga, lecz także z pożytkiem odmawiała pewną część Liturgii uswięcenia czasu, przez co połączy się ściślej z Kościołem”²⁵. Tą pewną częścią Liturgii Godzin, która byłaby odmawiana przez rodzinę, mogą być np. I nieszpory niedzieli, jutrznia i kompleta niedzielne. Aby ten postulat zrealizować, trzeba opracować modlitewnik rodzinny zawierający teksty tych godzin kanonicznych.

Na zakończenie jeszcze jedno stwierdzenie pastoralisty z NRD: „Od ukształtowania niedzieli zależy, czy rodzina będzie potrafiła obchodzić święta czy nie. Albo inaczej: Jeśli rodzina każdą niedzielę pozwoli uczynić rzeczywistym świętem, wtedy nie będzie trudności ze święceniem także innych świąt”²⁶.

Katowice

KS. STEFAN CICHY

-
8. P. Riedel, *Singt und spielt*. Familienliederbuch.
 10. H. Donat, *Christliches Ehefibel*. Ein kleines Buch für Eheleute.
 11. H. Donat, *Christliches Elternfibel*. Ratschläge für die Familienerziehung.
 12. H. Donat, *Das heilige Mahl*. Hinführung zur rechtzeitigen Erstkommunion.
 13. H. Geiger, *Christliches Elternseminar*. Über die religiöse Erziehung des Kleinkindes.
 14. H. A. Egenolf, H. Donat, L. Schlink, J. Këndia, *Feiertage in der Familie*. Ratschläge zur Gestaltung kirchlicher Festtage.
- ²⁵ Zob. *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, IV, z. 2, s. 295 (n. 27).
- ²⁶ H. A. Egenolf, H. Donat, L. Schlink, J. Këndzia, dz. cyt. 30.